

Libretto

ÅLEVANGELIET

Baserat på Patrik Svenssons verk Ålevangeliet ©Patrik Svensson.
Libretto: Stina Oscarson

PROLOG OUVERTYR

1. Förtvivla människa, förtvivla!

(Kör) Förtvivla!

Förtvivla människa, förtvivla!

Mycket har vi lärt oss om vår jord
Men ålens gåta har vi än ej löst
Trots vetenskaplig metodik, hur är det möjligt?!
Ålen dör ifrån oss, den dör ut.

Förtvivla människa, förtvivla!

Trodde att vi närmade oss vårt mål
Men såg att vi gått runt i trånga cirklar
Har fångats av Sargassohavets strömmar
Vår egen dröm om framgång - bara grus

Förtvivla människa, förtvivla!

Vad är det för en ledtråd Gud har gett?
Var är det tecken som vi ej kan tyda?
Det finns ju inga gåtor som inte går att lösa
I tusen år har vi sökt finna svar!

INTERMEZZO 1.

2. Förr fanns här mycket fisk

(Tenor)

Förr fanns här mycket fisk
Det kryllande av lax och ål
Med det var då
Nu är de färre

Varför vet jag inte

Andra fiskar går att odla
men ålen nej
Den är bra märklig

Allt känns så märkligt nära
och ändå långt ifrån
Vi stod vid ån
I mörkret varje sommar

Nu är både pappa
och ålen borta
Sargassohavets strömmar
Har fångat dem

INTERMEZZO 2.

3. Vad är ett hem?

(Mezzosopran)
Djupt i Sargssos klara vatten
börjar den sin långa vandring
larven leptocephalus
genomskinlig som ett litet pilbladslöv

Ledsagad av Golfens strömmar
blott några millimeter lång
simmar den de många hundra mil
mot Europas kuster
och förvandlas där till gulål

Vandrar upp i vattendragen
Målmedveten rör den sig
över träsk och genom myrar
Hur vet den vart den ska?
Vad är ett hem?

Vissa finner det, andra gör det inte

INTERMEZZO 3.

(Tenor)

På människans eviga fråga
tycks ålen ha ett svar

(Kör)

Först förvandlas till en blankål
och gör hela långa resan
tillbaka till Sargasso
för att där fortplantas och dö

4. Att fiska ål

(Tenor)

Här, under pilens långa grenar
stod vi många timmar
i mörkret tillsammans
med långrev i väntan

Så många frågor som jag velat ställa
Men där i ålamörkret
var det som att alla svarens fanns

Mörkret – ålamörkret
Tillsammans timme efter timme
mörkret
ålamörkret

(Baryton)

Så har de stått i släktled far och son
med krokare och med dagmask
vid åar och träsk
i ljumma skymningskvällar

Med Kunskap om ålfiskets hemlighet
om väder redskap och rätter
om ytvattnets krusning
var maskarna finns
och att björntråd behövs för att klumma

Mörkret – ålamörkret
tillsammans timme efter timme
mörkret
ålamörkret
tysta ...

i mörkret.

INTERMEZZO 4.

(Mezzosopran)
Blir det nån ål till middag?
Till middag?

5. En uråldrig berättelse

(Kör)
Kunskap som traderats
En uråldrig berättelse
som ingen skrivit ner

Stekt ål, Kokt ål, Ålsoppa
Rökt ål i saltlake

Luad ål som spetsas på järn och grillas
Halmad ål steks i panna med råghalm
Pinnaål dom små steks i långpanna med enris

Enris enris enris, spetsas på järn!

Skepparålen som bräserats i mörkt öl och steks med smör
Fläckålen som urbenad fyllts med dill och gräddas i bakugn!

Stekt ål, Kokt ål, Ålsoppa
Rökt ål i saltlake
Luad ål som spetsas på järn och grillas
Halmad ål steks i panna med råghalm
Pinnaål dom små steks i långpanna med enris

Enris enris enris, spetsas på järn!

(Mezzosopran)
Kunskap som traderats
Allt på väg att försvinna

INTERMEZZO 5.

6. Fångenskap och frihet

(Baryton)
Det finns en saga om en ål
som slängdes i en brunn
Man tror att den är sann
Det var en liten pojke som ville veta
hur många år en ål kan bli

(Tenor)
Simmar där längs brunnens kanter
Runt och runt, vad tänker den?
Vad drömmer den? På vad är det hon väntar?
Simmar runt och runt

(Baryton)
Och åren gick
och åren går
för ålens tid är ej som vår
Och för en ål i fångenskap ...
så stannar tiden

(Baryton)
Längtan väntan tålmod

(Tenor)
Simmar där längs brunnens kanter

(Båda)
Är detta livets mening?

Runt och runt och runt
Och blott i frihet vet en ål
när det är dags att vända åter

(Kören)

Men pojken växte och blev stor och blev större
Och ålen i brunnen, ja den glömdes bort
i väntan på sin frihet
simmar runt och runt
där längs brunnens kanter

INTERMEZZO 6.

7. Frosseri

Från Hansaboden hörs det glada toner
Ölet flödar, ålen doftar rökt
Här snålas ej trots restriktioner

Det har varit ett sjuhelvetes år!
Botten upp
Gutår!
Skål för denna feta rökta!

Från Hansaboden hörs det glada toner
spriten värmer vår trasiga själ
Det sägs att ålen behöver vila
men det behöver också vi

Det är klart att herrskapet ska ha sin åll!
Botten upp
Gutår!
Dö ska vi alla ändå!

INTERMEZZO 7.

(Tenor och baryton)
Mörkret
Ålamörkret
Tysta...

(Tenor)
Farmor hon trodde på Gud, men pappa...

(Baryton)

Jag trodde på ålen. Den är bra märklig...
Om den nånsin vetat om att den är en fisk,
verkar den ha glömt det!

8. Vetenskapsmännens kamp mot undret

(Mezzosopran)

Aristoteles, en filosof
han visste mycket, han
men om ålen tog han fel, han sa:
De flesta fiskar lägger ägg och leker
Men ålen föds direkt ur leran
När regnet börjar falla

I Egypten trodde man att ålen
uppstod när solen värmde Nilens vatten
I Europa att den föddes utav havets skum

Plinius han påstod
att ålen uppstår genom att skrapa sig mot stenar
Då frigörs partiklar som blir till nya ålar

Sigmund Freud vid arbetsbordet med kniv i hand
På höger sida mikroskåpet
Till vänster en hög med döda fiskar

Här sitter han från tidig morgon
Jagar ålens könsorgan
Stupar stinkande i säng
Men fyrahundra ålar senare
är gåtan bara större

Uralstring kallas på vetenskapsspråk
när nånting uppstår ur intet
Under – säger den
som tror på en gud

Den som kom närmast var en dansk -
Johannes Schmidt!
I arton år seglade han på havet
och mätte ålens larver
Leptocephalus
ju närmre Sargasso - allt mindre larver
Det måste alltså vara här dess vandring börjar,
och hit den sedan återvänder

ålens vagga - och dess grav

Men kvar står det faktum att ingen människa har någonsin sett en vuxen ål i
Sargassohavet. Och att ingen människa någonsin har sett två ålar fortplanta sig.

Och kanske är det så det måste vara
Att en fråga måste lämnas
Att en gåta måste kvarstå

Så att ni ska minnas att ni är människor

INTERMEZZO 8.

(Kören)
Förtvivla
Förtvivla

9. Här står jag än vid ån i mörkret

(Tenor)
Här står jag än,
(Mezzosopran)
Här finns jag än
(Båda)
Vid ån i mörkret
(Tenor)
Allt känns så nära
och ändå långt ifrån

Arbetet som asfältläggare var hårt,
Fick en tumör...
Han dog igår
på sjukhuset i stillhet

(Mezzosopran och Tenor)
Känns så nära, nära, nära...

(Tenor)
Jag stod vid sängen
när han sista gången sa:
(Baryton)
Har du fiskat något i år?

INTERMEZZO 9.

10. Man föds och man dör

(Baryton)
Man föds och man gör allt
för att frigöra sig från sitt ursprung
Bara för att en dag vakna upp och inse att
man måste göra hela den långa resan tillbaka
Men man hinner aldrig riktigt fram
För oavsett hur långsamt sekunderna går så är livet över
på ett ögonblick

INTERMEZZO 10.

11. Jag vill till Sargasso

(Mezzosopran)
Sargassohavet är som drömmen
utan början – utan slut
Avgränsat av strömmar
aldrig stilla nog att fästas på en karta

Vad döljer sig där
nordost om Bahamans

i denna oerhörda virvel
sjutusen meter under ytan?

(Tenor och baryton)
Mörkret Ålamörkret

(Mezzosopran)
Simma i det blåa djupen
utan början – utan slut
Med öppna ögon se hur gåtan löses...

(Tenor och baryton samtidigt som ovan)
Mörkret
Ålamörkret
Tysta

(Mezzosopran)
Sargassohavet är som drömmen;
utan början – utan slut ...

(Kören)
Längtar till Sargasso ...
Längtar till Sargasso ...

Coda Epilogue

FOLKOPERAN

RIKSTEATERN

No

MALMÖ
LIVE
KONSERTHUS

En samproduktion mellan Folkoperan,
Riksteatern, Norrlandsoperan och Malmö Live konserthus

Urpremiär på Folkoperan 27 april 2022